

بسمه تعالی

وضعیت تولید صنایع فولاد، سیمان و خودرو از ابتدای دی ماه ۱۳۸۹ تا پایان شهریور ۱۳۹۰

نه ماه پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها

مقدمه

رشد و توسعه صنعتی با هدف بالا بردن سطح تولید و مصرف و در نتیجه افزایش رفاه اجتماعی، در سرلوحه اهداف اقتصادی دولت قرار دارد. در این راستا برنامه ریزان و مدیران اقتصادی کشور روند شاخص‌های مختلف اقتصادی و صنعتی کشور را بطور مداوم پیگیری و به تناسب تغییرات آن سیاست‌های اقتصادی مناسبی را اتخاذ می‌کنند. بدیهی است که رصد و تحلیل چنین اطلاعاتی در شرایط هدفمندسازی یارانه ها که حائز تاثیرات جدی بر روند متغیرهای بخش واقعی و مالی اقتصاد است از اهمیت مضاعفی برخوردار می‌باشد. بر این اساس، در این گزارش تلاش شده با عنایت به آخرین آمار و اطلاعات موجود گروه های صنعتی منتخب، تصویری از وضعیت تولید فولاد، سیمان و خودرو (سه محصول استراتژیک صنعتی کشور) طی دی ۱۳۸۹ لغایت شهریور ۱۳۹۰ (نه ماه پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها) ارائه شود.

انرژی بری صنایع خودرو، سیمان و فولاد و سهم آنها از ارزش افزوده و اشتغال بخش صنعت

آخرین آمار منتشره از سوی مرکز آمار ایران در خصوص وضعیت کارگاههای صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر که در سال ۱۳۸۶ منتشر شده، نشان می‌دهد که:

۱. دو رشته فعالیت مهم در صنعت فولاد، "ریخته گری آهن و فولاد" و "تولید محصولات اولیه آهن و فولاد" می‌باشند. کارگاههای فعال در دو بخش ذکر شده بیش از ۲۲/۶ درصد سوخت مصرفی، ۱۵/۳ درصد ارزش افزوده، ۵ درصد اشتغال و ۸/۶ درصد صادرات کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در بخش صنعت را به خود اختصاص داده اند (نمودار ۱).

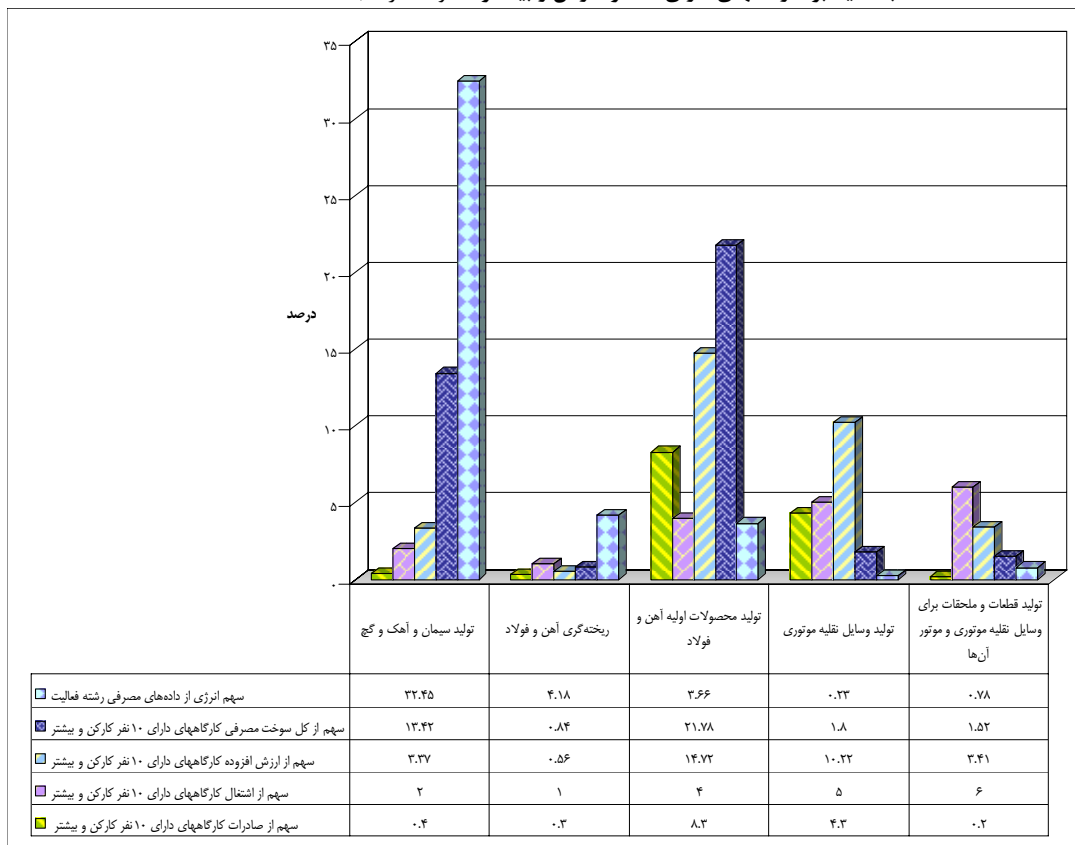
۲. کارگاههای تولید کننده سیمان و آهک و گچ کشور بیش از ۳۲ درصد هزینه های مصرفی خود را بابت انرژی پرداخت می کرده‌اند. انرژی بری بالای این رشته صنعتی سبب می‌شود که در

مجموع حدود ۱۳/۴ درصد از سوخت مصرفی کل کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر بخش صنعت، در تولید سیمان، گچ و آهک صرف شود. شایان ذکر است که سهم ارزش افزوده، اشتغال و صادرات این فعالیت از مجموع کارگاههای مذکور به ترتیب معادل ۳/۴، ۲ و ۰/۴ درصد می باشد (نمودار ۱).

۳. دو رشته فعالیت "تولید وسایل نقلیه موتوری" و "تولید قطعات و ملحقات برای وسایل نقلیه موتوری و موتور آن ها" نیز در مجموع با مصرف حدود ۳/۳ درصد سوخت مصرفی کارگاههای صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر کشور، در تأمین حدود ۱۳/۶ درصد ارزش افزوده، ۱۱ درصد اشتغال و ۴/۵ درصد صادرات کارگاههای بخش صنعت دخیل بوده اند (نمودار ۱).

نمودار ۱- نگاهی به شاخص های آماری فعالیت های صنعتی منتخب در سال ۱۳۸۶

(با تاکید بر کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر - واحد: درصد)

ماخذ: اطلاعات مرکز آمار ایران، نتایج آمارگیری از کارگاههای صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر، سال ۱۳۸۶.

مطابق آنچه ذکر شد در سال ۱۳۸۶، در مجموع ۳۹/۳ درصد سوخت مصرفی کارگاههای صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر کشور، توسط صنایع مورد بررسی مصرف شده و کارگاههای مذکور حدود ۳۲/۳ درصد ارزش افزوده، ۱۸ درصد اشتغال و ۱۳/۵ درصد صادرات مجموع کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر کشور در بخش صنعت را به خود اختصاص داده اند.

فولاد

۱. ترکیب تولید کنندگان به تفکیک دولتی و غیر دولتی

بخش قابل توجهی از فولاد کشور توسط بخش دولتی تولید می‌گردد و ۴ شرکت دولتی ذوب آهن اصفهان، شرکت ملی فولاد ایران، فولاد خوزستان و فولاد مبارکه، حدود ۹۵ درصد فولاد خام کشور را تولید می‌کنند. از میان شرکت های فوق اشاره، شرکت فولاد خوزستان در زمینه تولید محصولات فولاد فعال نمی باشد و تنها فولاد خام تولید می کند، منتها سه شرکت دیگر و شرکت ورق خودرو چهارمحل بختیاری بیش از ۷۰ درصد محصولات فولادی کشور را تولید می‌نمایند.

سهام اندک تولید کنندگان بخش خصوصی در کنار تعدد تولید کنندگان خصوصی فعال در این حوزه (بیش از ۶۰ واحد) به خوبی از واقعیات خاص حاکم بر این صنعت از جمله توزیع اندازه نامناسب بنگاه ها و وابستگی به مواد اولیه تولید شده توسط سایر بخش ها یا تولید کنندگان حکایت دارد.

۲. عملکرد تولید فولاد خام و محصولات فولادی نورد شده پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها به گزارش انجمن تولید کنندگان فولاد ایران و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)، میزان تولید فولاد خام طی ۹ ماهه منتهی به شهریور ماه ۱۳۹۰ حدود ۹/۹۶ میلیون تن و میزان محصولات فولادی نورد شده حدود ۱۲/۷۶ میلیون تن برآورد می‌شود که نسبت به مدت مشابه سال قبل بترتیب ۱۲/۱ و ۱۱/۱۷ درصد افزایش نشان می دهد (جدول ۱ و نمودارهای ۲ و ۳).

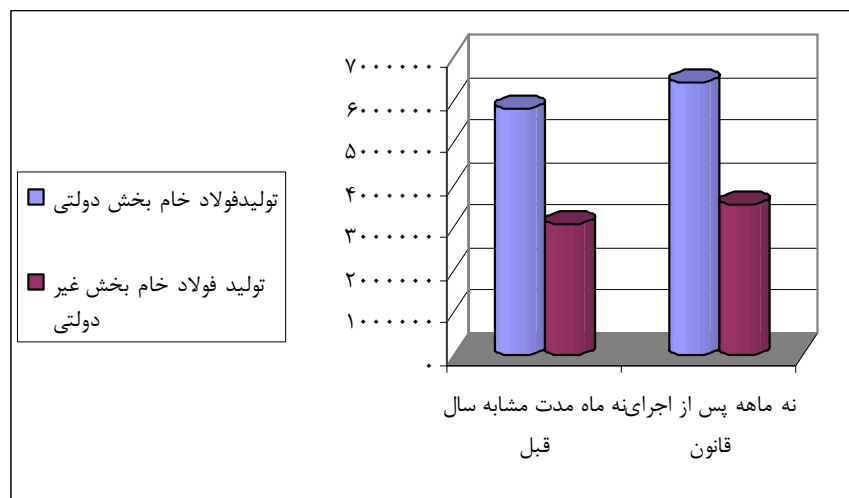
جدول ۱. تولید تجمعی فولاد طی دی ۱۳۸۹ تا شهریور ۱۳۹۰ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

درصد تغییرات	جمع ۹ ماهه پس از اجرای قانون	جمع ۹ ماهه مدت مشابه سال قبل	
۱۱	۶۴۳۷۶۴۹	۵۷۹۸۳۵۷	تولید فولاد خام توسط بخش دولتی
۱۴/۱۲	۳۵۲۸۴۰۰	۳۰۹۱۵۷۲	تولید فولاد خام توسط بخش غیر دولتی
۱۲/۱	۹۹۶۶۰۴۹	۸۸۸۹۹۲۹	مجموع تولید فولاد خام
۸/۵۶	۹۱۳۰۲۴۲	۸۴۱۰۲۶۴	تولید محصولات فولادی توسط بخش دولتی
۱۸/۳۴	۳۶۳۳۷۰۰	۳۰۷۰۳۷۵	تولید محصولات فولادی توسط بخش غیر دولتی
۱۱/۱۷	۱۲۷۶۳۹۴۲	۱۱۴۸۰۶۳۹	جمع تولید محصولات فولادی

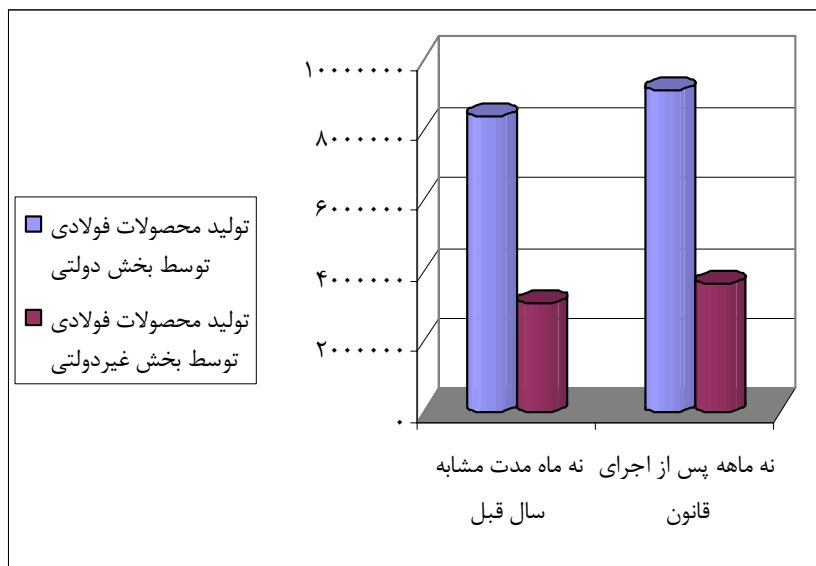
مأخذ: انجمن تولید کنندگان فولاد ایران و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو). (واحد: تن- درصد)

به رغم انرژی بری بالای صنعت فولاد و اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها از پایان آذر ماه سال ۱۳۸۹ لغایت پایان شهریور ماه ۱۳۹۰، تولید فولاد خام و محصولات فولادی نورد شده در مقایسه با مدت مشابه سال قبل با افزایش قابل توجهی مواجه بوده است.

نمودار ۲. تولید تجمعی فولاد خام به تفکیک بخش‌های خصوصی و دولتی طی دی ۱۳۸۹ تا شهریور ۱۳۹۰ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل (واحد: تن)

نمودار ۳. تولید تجمعی محصولات فولادی به تفکیک بخش‌های خصوصی و دولتی طی دی ۱۳۸۹ تا شهریور ۱۳۹۰ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل (واحد:تن)

سیمان و کلینکر

۱. افزایش ظرفیت تولید سیمان طی سالهای اخیر و ضرورت اتخاذ رویکرد صادراتی

سیمان به عنوان یکی از مهمترین عناصر توسعه ای در تأمین زیرساخت های اقتصادی کشور، نهاده‌ای استراتژیک محسوب می شود و رابطه کاملاً مثبتی بین فرآیند رشد اقتصادی با تولید و مصرف سرانه سیمان وجود دارد. بر این اساس، رویکرد توسعه ای کشور و افزایش نیازهای جمعیتی، سبب شده که طی سالهای اخیر، توسعه سرمایه گذاری در صنعت سیمان مورد توجه قرار گیرد. به طوری که تولید ۲۶ میلیون تنی سیمان در سال ۱۳۸۰ به حدود ۶۱ میلیون تن در سال ۱۳۸۹ افزایش یافته است. ظرفیت تولید سیمان در سال ۱۳۸۹، با عنایت به طرح های تازه بهره برداری شده، حدود ۸۰ میلیون تن (در ۵۷ کارخانه) برآورد می شود که با بهره برداری از طرح های در حال اجراء به ۱۱۰ میلیون تن خواهد رسید. این میزان تولید بیش از نیاز داخل است و بر همین اساس در سال ۱۳۸۹ بیش از ۶/۸ میلیون تن صادرات سیمان^۱ صورت گرفته که مقرر است در آینده نزدیک به ۳۰ تا ۴۰ میلیون تن در سال ارتقاء یابد.^۲

۲. عملکرد تولید سیمان و کلینکر پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها

^۱ . به نقل از دبیر انجمن کارفرمایان صنعت سیمان.

^۲ . به نقل از وزیر محترم صنایع و معادن.

آمار و اطلاعات مربوط به تولید سیمان و کلینکر (ماده اولیه تولید سیمان که تولید آن نیز بسیار انرژی‌بر است)، طی دوره ۹ ماهه پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در جدول (۲) و نمودارهای (۴) و (۵) ارائه شده است.

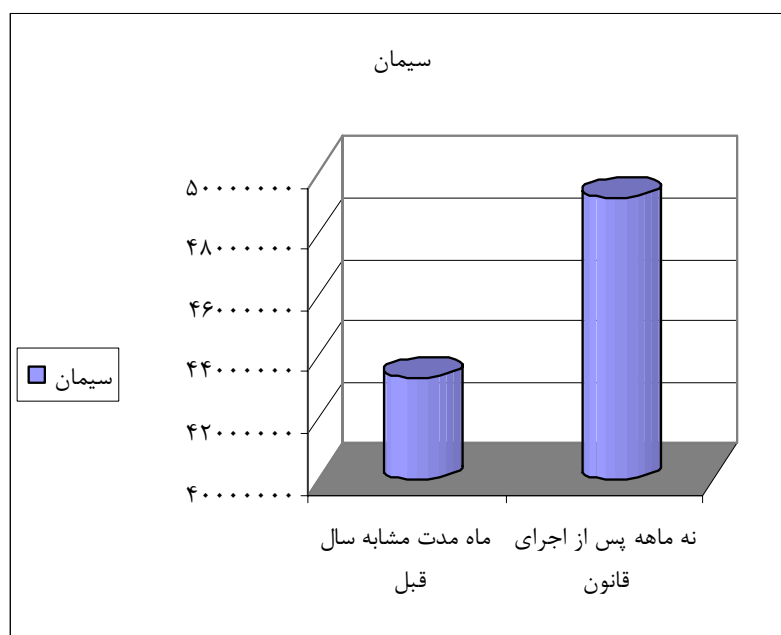
طی دوره مورد بررسی تولید کلینکر و سیمان بترتیب از رشد ۱۲/۷ و ۱۳/۵۷ درصدی نسبت به ۹ ماهه مدت مشابه سال قبل برخوردار بوده است و به حدود ۴۹ و ۴۹/۲ میلیون تن رسیده است.

جدول ۲. تولید تجمعی سیمان و کلینکر طی دی ۱۳۸۹ تا اردیبهشت ۱۳۹۰ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

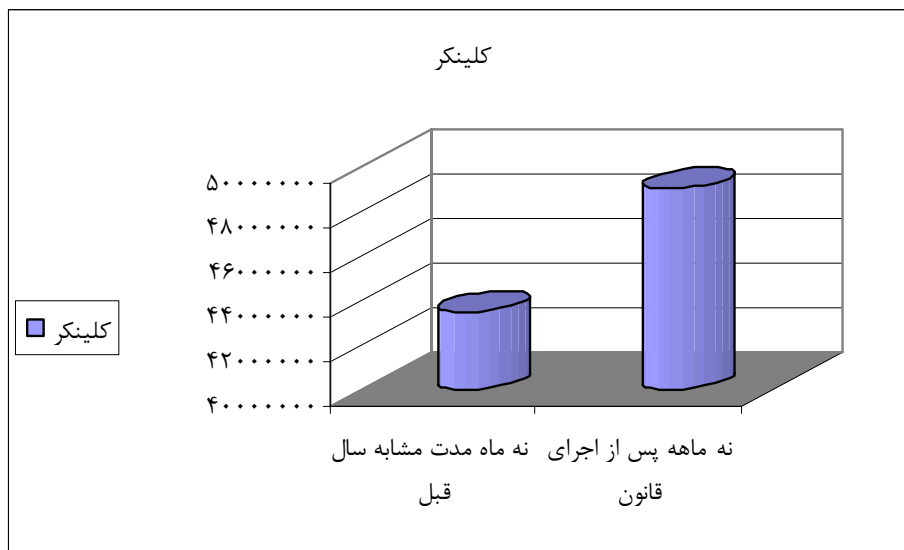
درصد تغییرات	جمع ۹ ماهه پس از اجرای قانون	جمع ۹ ماهه مدت مشابه سال قبل	
۱۲/۷	۴۹۰۳۹۹۳۸	۴۳۵۱۰۶۴۲	کلینکر
۱۳/۵۷	۴۹۲۰۵۷۲۱	۴۳۳۲۴۹۲۶	سیمان

ماخذ: انجمن کارفرمایان صنعت سیمان. (واحد: تن - درصد)

نمودار ۴. تولید تجمعی سیمان طی دی ۱۳۸۹ تا شهریور ۱۳۹۰ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

نمودار ۵. تولید تجمعی کلینکر طی دی ۱۳۸۹ تا شهریور ۱۳۹۰ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

خودرو

تولید خودرو پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها

بر اساس آنچه که در جدول (۳) ملاحظه می گردد اطلاعات تولید ۲۴ خودروساز کشور^۳ به تفکیک سواری، ون، آمبولانس، وانت، مینی بوس و میدل باس، اتوبوس، کامیونت و کامیون و کشنده و آتش نشانی ارائه شده است.^۴

طی دوره مورد بررسی بیشترین نرخ رشد تولید نسبت به مدت مشابه سال قبل مربوط به تولید سواری و ون بوده است. این در حالی است که نرخ رشد تولید آمبولانس، کامیونت، آتش نشانی، اتوبوس و مینی بوس و میدل باس و وانت منفی گزارش شده است (جدول ۳).

۳. شامل ایران خودرو، ایران خودرو دیزل، بهمن دیزل، پارس خودرو، تراکتورسازی، رانیران، زاگرس خودرو، زامیاد، سایپا، سایپا دیزل، شهاب خودرو، پیشرو یدک، ارس خودرو دیزل (آمیگو)، صنایع خودرو کویر، عقاب افشان، کاریزان خودرو، گروه بهمن، مرتب، هپکو، بنیاد توسعه صنعت خودرو، راین خودرو، مدیران خودرو، کرمان موتور و رخش خودرو دیزل.
 ۴. شایان توجه آنکه طی دوره مزبور تولید ون صورت نگرفته و تولید آمبولانس و آتش نشانی نیز تنها در بهمن ماه و یک مورد گزارش شده است. در همین حال تولید انواع مینی بوس و میدل باس اگرچه در دی نسبت به آذر ۸۹ با افزایش مواجه بوده، لکن در سایر مقاطع این روند کاهشی بوده و پائین تر از مدت مشابه سال قبل گزارش شده است. تولید اتوبوس نیز در مقایسه با مدت مشابه سال قبل کاهشی، اما در طول دوره مورد بررسی با نوساناتی در نرخ رشد همراه بوده است.

در مجموع به استثنای خودروی دو دیفرانسیل (به علت در دسترس نبودن آمار) طی ۹ ماهه پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها، تولید انواع خودرو به حدود ۱۱۸۷۰۶۴ دستگاه رسیده که نسبت به دوره مشابه سال گذشته با افزایش ۳/۵۱ درصدی مواجه بوده است.

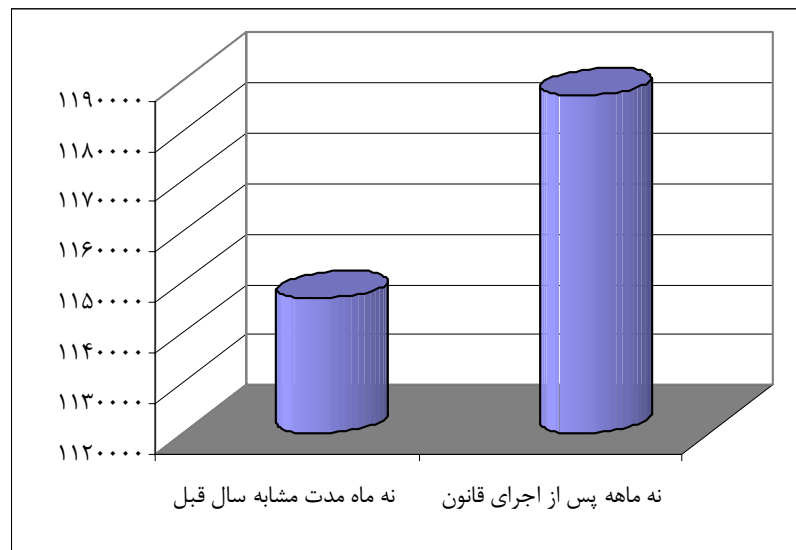
جدول ۳. تولید تجمعی خودرو طی دی ۱۳۸۹ تا شهریور ۱۳۹۰ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

درصد تغییرات	جمع ۹ ماهه پس از اجرای قانون	جمع ۹ ماهه مدت مشابه سال قبل	
۴/۴۶	۱۰۱۸۷۶۸	۹۷۵۲۲۴	سواری
۴۴/۸	۲۲۹	۵	ون
-۱۰	۴۵	۵۰	آمبولانس
-۱/۱۸	۱۳۹۶۹۰	۱۴۱۳۶۶	وانت
-۹/۹۶	۲۳۸۵	۲۶۴۹	مینی بوس و میدل باس
-۴/۷۴	۱۸۰۵	۱۸۹۵	اتوبوس
-۵/۳	۲۴۱۴۱	۲۵۵۰۷	کامیونت، کامیون و کشنده
-۹۸/۹	۱	۹۸	آتش نشانی
۳/۵۱	۱۱۸۷۰۶۴	۱۱۴۶۷۹۴	جمع کل انواع خودرو به استثنای خودروی دو دیفرانسیل

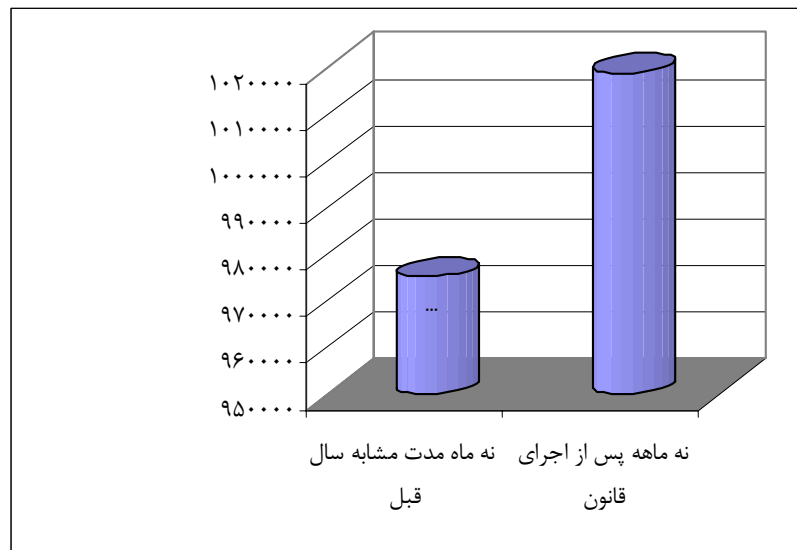
(واحد: تن - درصد)

مأخذ: انجمن خودروسازان ایران.

نمودار ۶. تولید تجمعی انواع خودرو طی دی ۱۳۸۹ تا شهریور ۱۳۹۰ (واحد: دستگاه)

نمودار ۷. تولید تجمعی خودروی سواری طی دی ۱۳۸۹ تا شهریور ۱۳۹۰ (واحد:دستگاه)

جمع بندی و نتیجه گیری

در این گزارش روند تولید برخی از محصولات استراتژیک بخش صنعت (فولاد، سیمان و خودرو) طی ۹ ماهه پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها (دی ۱۳۸۹ لغایت شهریور ۱۳۹۰) مورد بررسی قرار گرفته و با مدت مشابه سال قبل مقایسه شده است. برآوردها نشان می‌دهد پیش از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها فعالیت‌های مذکور حدود ۴۰ درصد سوخت مصرفی کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر را به خود اختصاص داده و با سهم تقریبی ۱۸ درصدی از اشتغال بخش صنعت، حدود ۳۲/۳ درصد ارزش افزوده و ۱۳/۵ درصد صادرات کارگاههای صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر کشور را تأمین می‌کرده‌اند.

نتایج بررسی‌های این گزارش به استناد اطلاعات واصله از سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و انجمن‌های تولیدکنندگان فولاد، کارفرمایان صنعت سیمان و خودروسازان ایران نشان می‌دهد که طی دوره ۹ ماهه منتهی به شهریور ۱۳۹۰ تولید فولاد، سیمان و کلینکر و انواع خودرو نسبت به مدت مشابه سال قبل با افزایش مواجه شده است.

مطابق اطلاعات مذکور، میزان تولید فولاد خام طی مدت مورد بررسی حدود ۹/۹۶ میلیون تن و میزان محصولات فولادی نورد شده حدود ۱۲/۷۶ میلیون تن برآورد می‌شود که نسبت به مدت مشابه سال قبل بترتیب ۱۲/۱ و ۱۱/۱۷ درصد افزایش نشان می‌دهد.

تولید کلینکر و سیمان بترتیب از رشد ۱۲/۷ و ۱۳/۵۷ درصدی نسبت به ۹ ماهه مدت مشابه سال قبل برخوردار بوده است و به حدود ۴۹ و ۴۹/۲ میلیون تن رسیده است.

طی دی ماه ۱۳۸۹ لغایت شهریور ۱۳۹۰، تولید انواع خودرو و سواری نیز نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب با افزایش ۳/۵۱ و ۴/۴۶ درصدی مواجه بوده و به حدود ۱۱۸۷۰۶۴ و ۱۰۱۸۷۶۸ هزار دستگاه رسیده است.

با عنایت به اطلاعات ارائه شده، در مجموع اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، دست کم در بازده زمانی کوتاه مدت و ۹ ماهه پس از اجرای قانون، منجر به کاهش در سرجمع تولید هیچ یک از محصولات مورد بررسی نشده است.